

BIBLIOTECA

Informacions

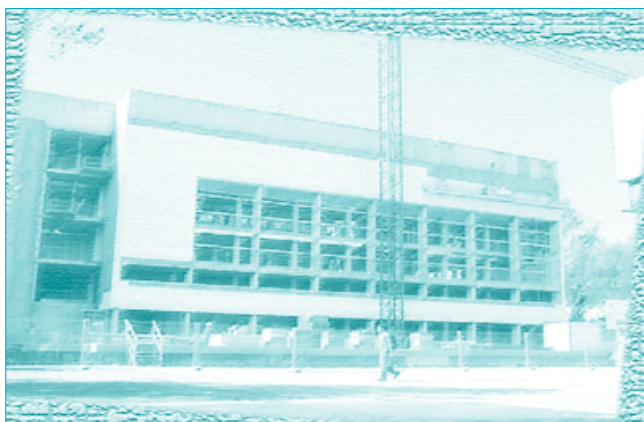
Publicació del Servei de Biblioteques de la UAB. Núm. 22. Desembre de 2000

Hi trobareu

- 4** Biblioteca de publicacions digitals de la UAB

Accés a recursos digitals des del web del Servei de Biblioteques
- 7** *L'España Sagrada* del pare Flórez
- 8** El Fons Millàs de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca d'Enginyeries
- 11** *Encyclopaedia Judaica* en CD-ROM
- 12** Centre de Documentació Europea
- 13** El llibre d'art a Espanya durant l'edat moderna
- 14** Funcionament d'un centre de documentació
- 19** Exposicions digitals a les biblioteques

Nova biblioteca a la plaça Cívica

El nou edifici que s'està construint a la plaça Cívica, al bell mig del campus, acollirà les actuals Biblioteca de Ciències de la Comunicació, Hemeroteca General i Biblioteca General. L'obra es troba en una fase força avançada i està previst que les dues primeres biblioteques mencionades es traslladin durant l'estiu del curs 2000-2001.

És un edifici concebut per ser construït per fases i, en aquests moments, només se n'habiliten quatre plantes. Quan l'obra estigui finalitzada, la superfície construïda serà de més set mil nou-cents metres quadrats, amb cinc plantes per als usuaris i una planta de dipòsit al nivell inferior.

Les plantes que es posen en funcionament es destinen a aquests serveis: una planta per a la Biblioteca, una planta per a l'Hemeroteca, i una planta per a la Mediateca i Informació Electrònica. La planta d'entrada, a més d'altres prestacions, albergarà una sala d'estudi de vint-i-quatre hores per als estudiants de la UAB.

La Biblioteca disposarà, en aquesta primera fase, de més de quatre-cents places de lectura individuals, cabines individuals i per a grups; i tindrà un fons documental de gairebé cent mil monografies i més de sis mil títols de publicacions periòdiques.

Pel tipus de fons documental que aporten cadascuna de les biblioteques que la integren, aquesta biblioteca pretén ser el centre documental de la UAB més important de comunicació i de referència.

En aquesta biblioteca s'ajuntaran les monografies, però es conservaran com a col·leccions especials: el fons antic de reserva, el fons de publicacions editades per la UAB i les tesis doctorals lligides a la UAB.

BIBLIOTECA Informacions A

Publicació del
Servei de Biblioteques
de la
Universitat Autònoma
de Barcelona

Núm. 22
Desembre de 2000

Dipòsit legal: B-6.440-91
ISSN: 1130-9318

Han coordinat aquest
número:

Vicenç Allué
Núria Balagué
Mercè Bausili
Joan Gómez Escofet
Montserrat Mallorquí

Disseny i maquetació:
Montserrat Benito
Jaume Brey

Edició i impressió:
Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma
de Barcelona
08193 Bellaterra
(Barcelona)

Adreça:
Biblioteca Informacions
Servei de Biblioteques
Universitat Autònoma
de Barcelona

Edifici A
08193 Bellaterra (Spain)
Tel.: 93 581 10 15
Fax: 93 581 20 00
A/e: isyb2@cc.uab.es

BIBLIOTECA INFORMACIONS pot ser
obtingut en format electrònic
(Acrobat) al web de la UAB:

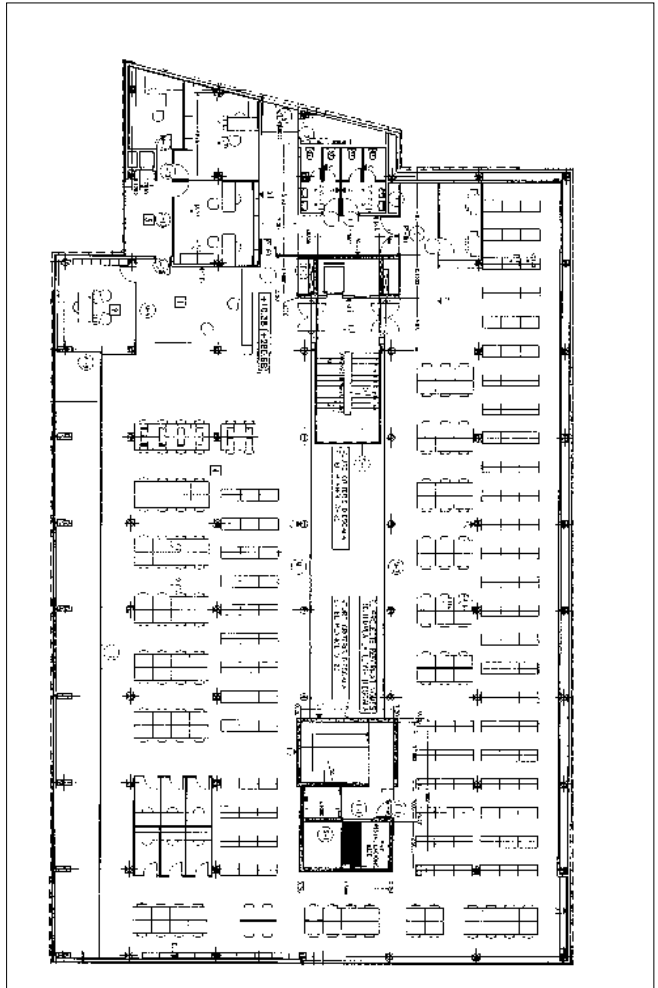
<http://www.bib.uab.es/bib-inf/bib-inf.htm>

Una gran part de la premsa d'informació general de l'Hemeroteca General, que fins ara era de fons tancat, s'exposarà a la sala de lectura i els exemplars més recents seran de lliure accés.

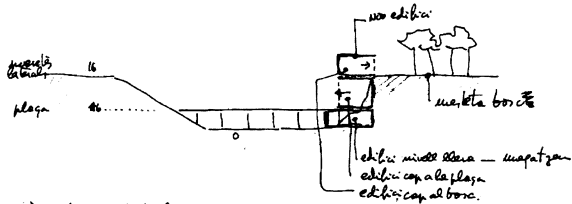
Aquesta biblioteca tindrà, també, un important servei que inclourà el fons documental de l'actual Mediateca, però amb una millor dotació d'infraestructura i la incorporació d'un nou servei d'informació electrònica i recursos multimèdia.

Una de les novetats més destacables serà la implantació d'un servei d'autoprèstec que funcionarà per primera vegada a la nostra universitat.

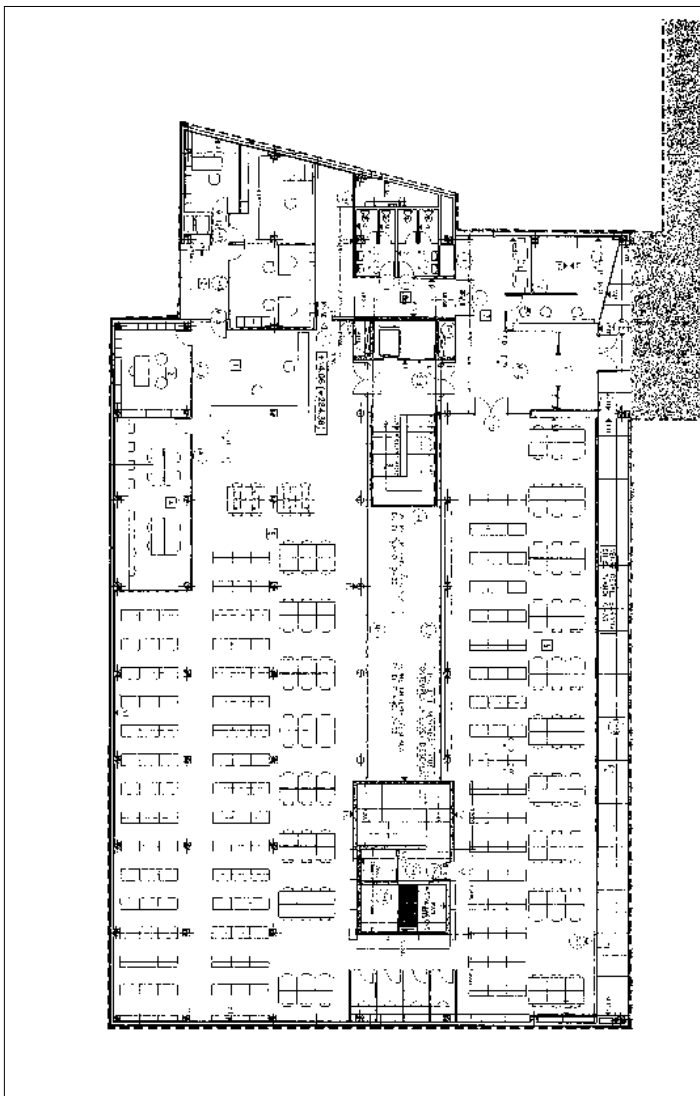
M. Antònia Galceran

Biblioteca i Hemeroteca General. Planta nivell 3.

- d'espai del llac: acaba la plaga.
- forma d'estructura / forma d'edifici → edifici sense contenció
- referents: P. Duran, Urbino / Agay de Ribera, Loria /
- Teresa Lara

Biblioteca i Hemeroteca General. Planta nivell 4.

Biblioteca Digital

Biblioteca de publicacions digitals de la UAB

La Biblioteca Digital de la UAB ha inaugurat una nova prestatgeria virtual: <http://www.bib.uab.es/pub/>

El servei UABPubD (Biblioteca de Publicacions Digitals de la UAB) té com a finalitat recollir, preservar i facilitar l'accés als documents digitals publicats per la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest accés és, en tots els casos, lliure i gratuït.

Les publicacions digitals poden tenir, bàsicament, dos formats: html, que es visualitza a través d'un navegador web, i pdf, per a la visualització del qual cal instal·lar el programa Acrobat Reader (pot obtenir-se gratuïtament des del nostre web).

De moment, aquest servei inclou els fons de les revistes següents: *Anàlisi: Quaderns de Comunicació i Cultura*, del Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació; *L'Autònoma*, de l'Àrea d'Afers Institucionals; BIBLIOTECA INFORMACIONS, del Servei de Biblioteques, i la *Guia de l'Estudiant*, de cada facultat.

Aquestes planes, tot i haver-se creat el setembre d'enguany, recullen les publicacions de forma retrospectiva a partir de la primera vegada que es van editar digitalment. Per exemple, podeu disposar del núm. 7 de BIBLIOTECA INFORMACIONS, que data de juny de 1994, i també del núm. 91 de *L'Autònoma*, que es va publicar el 1995.

Com podeu veure, aquest recull no seria possible sense l'esforç i la col·laboració de moltes persones: els editors (departaments, àrees, serveis...) que n'autoritzen la difusió, el Servei de Publicacions, que en facilita els originals en format digital, i el Servei de Biblioteques, que recull, organitza i, sobretot, garanteix la conservació de tots els documents.

La tendència actual d'augment constant de les publicacions digitals ens porta a pensar que aquest servei anirà prenent cada vegada més importància dins de la nostra oferta.

Us convidem a endinsar-vos en aquestes planes per conèixer millor qui som i què fem a la UAB.

Cristina Azorín
cristina.azorin@uab.es

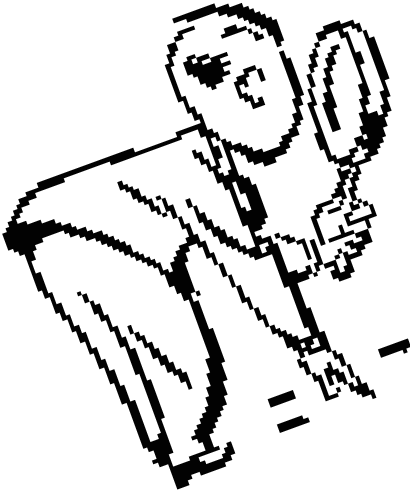
Accés a recursos digitals des del web del Servei de Biblioteques

El que segueix no és més que un breu recordatori dels diferents recursos en format electrònic o digital a què tenen accés els membres de la UAB.

Podem iniciar el periple partint del web del Servei de Biblioteques: <http://www.bib.uab.es> imatge websb.tif

El web, a més a més de donar informació sobre les biblioteques, tal com horaris, cursos de formació, etc., enllaça amb tot de recursos digitals que són disponibles en xarxa o dóna informació sobre com fer-ho.

Catàleg de les biblioteques de la UAB

<http://babel.uab.es>

Per localitzar els fons bibliogràfics que hi ha a les biblioteques de la UAB i saber si estan disponibles o no per al préstec.

Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya

<http://www.cbuc.es/ccuc/>

Fons bibliogràfics de les universitats públiques de Catalunya (UB, UAB, UPC, UPF, UdG, UdL, UOC), la Biblioteca de Catalunya i altres biblioteques (Centre Borja, Centre de Lectura de Reus, Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, Fundació Universitària del Bages, Institut Cartogràfic, Institut del Teatre, Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, Universitat Jaume I i Universitat de Vic).

Revistes digitals

<http://www.bib.uab.es/project/remjour1.htm>

Llista alfabètica amb enllaç a tots els títols de revistes que són accessibles electrònicament per als membres de la UAB.

Aquesta llista recull:

- Les revistes contractades directament per la UAB i que se serveixen al servei local Decomate; l'acreditació és per nom d'usuari = codi barres del carnet i contrasenya = DNI, i es poden consultar des de qualsevol ordinador connectat a Internet.
- Les que estan en altres servidors fora de la UAB, com les revistes electròniques de la Biblioteca Digital de Catalunya, les de la Fundació Biblioteca Josep Laporte, o els múltiples servidors d'editors; cal accedir-hi des d'ordinadors connectats a la xarxa UAB, ja que el control es realitza per la IP de la institució. En el cas que calgui alguna contrasenya, s'especifica a continuació del títol l'adreça de correu electrònic on es pot demanar.
- Les revistes que estan en un període de proves, de promoció o que són totalment gratuïtes.

També hi ha un accés per a les matèries de ciències a <http://www.bib.uab.es/ciencies/revdig.htm>

Sumaris electrònics de revistes

<http://sumaris.cbuc.es/>

Hi trobareu la majoria dels sumaris de les revistes subscrietes per les biblioteques que formen part del CBUC. Podeu rebre periòdicament per correu electrònic els nous sumaris dels títols que us interessin.

Bases de dades científiques

<http://www.bib.uab.es/cdrom/index.html>

Des d'aquesta pàgina podeu accedir a:

- Informació i, també en molts casos, consulta de les bases de dades subscriïtes per la UAB:
- La xarxa de CD-ROM: es poden consultar des de les biblioteques o des de qualsevol PC connectat a la xarxa UAB si se segueixen les instruccions.
- La xarxa ERL <http://erl.uab.es:8555>. Accessible des de qualsevol ordinador connectat a la xarxa UAB i un navegador; conté algunes de les bases de dades que ja s'exploten a la xarxa de CD-ROM, però amb l'avantatge que es pot buscar en diferents bases de dades simultàniament.
- Xarxes de facultat (Humanitats)
- Localment a cada biblioteca, per exemple Science Citation Index, a la Biblioteca de Medicina.
- Les bases de dades subscriïtes pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) per a la Biblioteca Digital de Catalunya.

Biblioteca Digital de Catalunya

<http://www.cbuc.es/5digital/5mcdigital.htm>

Ja hem vist en l'apartat de revistes electròniques i en el de bases de dades que hi ha recursos que són comuns per a totes

les universitats. L'apartat serveix en proves es va renovant amb certa freqüència i us recomanem de donar-hi una ullada de tant en tant.

L'aprenent de bibliòfil

L'España Sagrada del pare Flórez

Enrique Flórez de Setién y Huidobro, historiador i catedràtic en teologia, fou una gran figura de l'erudició espanyola i un investigador incansable de les antiguitats i dels arxius d'Espanya.

Va néixer a Villadiego, Burgos, el 21 de juliol de 1702, i va morir a Madrid el 5 de maig de 1773. Va començar el seu aprenentatge a El Barco de Ávila, on el seu pare era corregidor; més tard va estudiar filosofia a Piedrahita; el 1718, va ingressar a l'orde agustinà, va estudiar arts a Valladolid i teologia a Salamanca, i es va doctorar a les universitats de Santo Tomàs, d'Àvila i d'Alcalá de Henares el 1729.

El pare Flórez parlava a la perfecció el grec, l'hebreu, el llatí, el francès i l'italià.

Utilitzant la *Notitia conciliorum de Cabasut*, li va sorgir la idea de compondre la seva *Clave historial*, publicada el 1743. És important aquesta orientació perquè d'ella va néixer en definitiva *España Sagrada*.

L'obra va ser pensada originalment com una geografia històrica de l'Església espanyola. S'hi havia de dilucidar els límits i l'existència de les velles diòcesis i províncies eclesiàstiques espanyoles. Això, però, el portava a temes més amplis, orígens, vicissituds, episcopologis i molts altres temes.

Assessorat per Iriarte, bibliotecari de Palau, es va decidir a iniciar tot aquest conjunt de temes, però amb una sistemàtica en la qual es va imposar la geografia. Al voltant de 1742, la idea estava perfilada i el pare Flórez hi va concentrar tots els esforços. Va obtenir fins i tot la protecció dels reis Ferran VI i Carles III.

Durant la redacció d'*España Sagrada* va fer nombrosos viatges, que li van permetre estudiar arxius i biblioteques de gran part de les diòcesis espanyoles i relacionar-se amb notables erudits.

L'any 1747 van aparèixer els dos primers volums d'*Espanya Sagrada*. Fins a la mort del pare Flórez, se'n van publicar vint-i-set. En els primers volums apareixia el títol complet de l'obra, que seguia perfectament els cànons del barroquisme del segle XVII: *España Sagrada. Theatro geographico-historico de la Iglesia de España. Origen, divisiones y limites de todas sus Provincias. Antigüedad, Traslaciones y estado antiguo, y presente de sus Sillas,*

con varias disertaciones criticas. El volum 24 va aparèixer ja amb el títol simple d'*España Sagrada*.

L'estructura general de l'obra és la següent: divideix la Península en diòcesis, de les quals n'estudia la situació, creació i antiguitats (monedes, monuments, inscripcions, etc.), els bisbes, els pobles, convents i esglésies amb els seus abats, abadesses, etc., i els sants que tenen especial relació amb l'església o diòcesi de què es tracta.

En els diferents volums solen haver-hi documents impresos, generalment inèdits, com crònicones, actes de màrtirs, cartes, etc.

Els quatre primers toms de l'obra estan dedicats a notícies generals d'ambientació i orientació. A partir del cinquè, que es dedica a la província de Cartagena, comença a fer-se palès l'aspecte local, que s'accentua des del tom número 16, dedicat a Astorga; l'últim que va publicar el pare Flórez, el 27, està dedicat a Burgos, la seva pàtria.

Malgrat el temps passat des de la seva publicació, és vigent encara avui l'abundant material documental que s'inclou en quasi tots els volums, cròniques, obres inèdites, cartularis, etc. D'alguns dels documents publicats encara no n'existeix altra edició que l'*España Sagrada*.

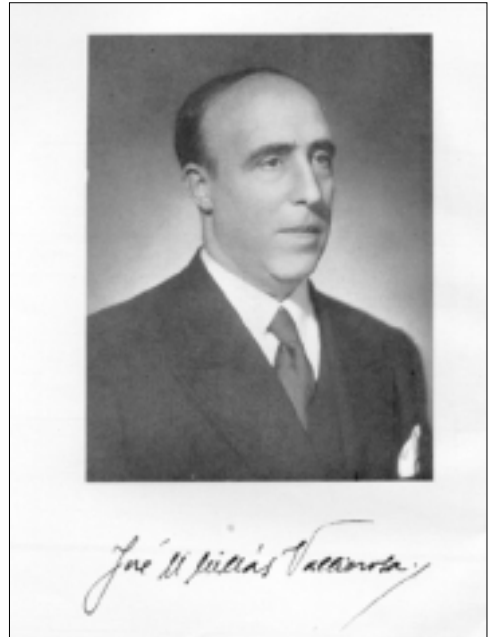
Menéndez y Pelayo parlant d'ella ens diu: «Si quisiéramos cifrar en una obra y en un autor la actividad erudita de España durante el siglo XVIII, la obra representativa sería la *España Sagrada*, y el escritor fray Enrique Flórez, seguido a larga distancia por sus continuadores, sin exceptuar al que recibió su tradición más directamente. No ha producido la historiografía española monumento que pueda parangonarse con éste [...] el carácter vasto y enciclopédico la deja fuera de toda comparación posible [...] No es una historia eclesiástica de España, pero sin ella no podría escribirse. No es tampoco una mera colección de documentos, aunque en ninguna parte se haya recogido tanto caudal de ellos sobre la Edad Media española: cronicones, vidas de santos, actas conciliares, diplomas, privilegios, escrituras, epítafios y antigüedades de todo género».

Bé, si amb aquesta petita introducció hem despertat la vostra curiositat sobre aquesta gran obra, sapigueu que és a la vostra disposició a la Sala de Reserva de la Biblioteca General (Res ES). Fins al pròxim número, bibliòfils.

De *bibliotecis*

El Fons Millàs de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries

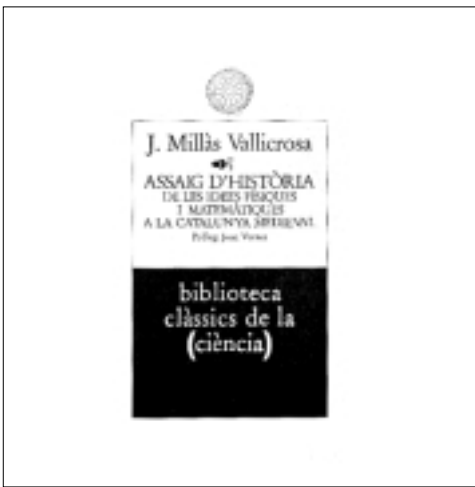
No passa cada dia que el fons bibliogràfic d'una universitat jove com la UAB s'enriqueixi amb col·leccions senceres que fan que la institució aparenti, de cop, una edat respectable. En el cas de la història de la ciència, això ha passat dues vegades en els darrers vuit anys, i en tots dos casos els fons adquirits formaven part de biblioteques personals, producte de molts anys de treball pacient per part d'investigadors pioners en una àrea feblement implantada a les nostres universitats. El primer cas, a hores d'ara prou conegut, és el de la col·lecció d'història de la ciència del Centre Borja de la Companyia de Jesús, que va ser reunida pels catedràtics de la UAB Albert Dou i Manuel García Doncel, i cedida per conveni a la Biblioteca de Ciències a finals de 1992. El cas més recent, el que ens ocupa, és el de la biblioteca de Josep Maria Millàs i Vallicrosa, preservada i augmentada pel seu fill Eduard, que complementa admirablement les col·leccions de monografies i revistes de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries i, en menor grau, els fons de les biblioteques de Medicina i d'Humanitats. Millàs va ser un prestigiós filòleg i historiador de la ciència, fundador d'una escola d'arabistes a la Universitat de Barcelona, que ens ha ensenyat una part substancial d'allò que sabem sobre la ciència a l'Espanya i a la Catalunya medievals. La seva biblioteca no només té un valor científic inestimable, sinó que reflecteix els interessos i les afinitats historiogràfiques de l'home que la va reunir. Per això convé repassar breument la trajectòria científica i personal de Millàs, abans de presentar el fons que duu el seu nom.

Josep M. Millàs i la història de la ciència a Catalunya i a Espanya

Josep M. Millàs i Vallicrosa (Santa Coloma de Farners, 1897- Barcelona, 1970) es va llicenciar en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona i es va doctorar per la de Madrid el 1920, amb una tesi sobre la influència de la poesia hispano-

aràbiga sobre la poesia italiana. A Barcelona s'havia iniciat en l'estudi de l'hebreu i l'àrab, i va preparar oposicions en totes dues llengües. Des de la seva càtedra d'hebreu a les universitats de Madrid (1926-1932) i Barcelona (a partir de 1932) va excel·lir en l'estudi de la història de la ciència a l'Espanya musulmana i en l'estudi de la poesia hebrea medieval, i va fundar una escola d'arabistes i historiadors de la ciència que, amb el guiatge del seu deixeble Joan Vernet primer i de Julio

Samsó en l'actualitat, no ha deixat d'explorar la ciència d'Al-Andalus amb un rigor exemplar.

La producció científica de Millàs mostra clarament els efectes de la Guerra Civil. Millàs, políticament conservador, no es va haver d'exiliar, però sí que va haver d'abandonar el català en favor del castellà. El compromís de Millàs amb la cultura catalana era inequívoc. Durant els anys de la República, Millàs va impulsar la Biblioteca Hebraico-Catalana, patrocinada per la Fundació Cambó i, més tard, per la primera Universitat Autònoma, publicant-hi algunes de les seves pròpies traduccions. Entre les obres dedicades a la història de la ciència destaca, d'aquest període, l'*Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval* (Barcelona: Institut Patxot, 1931), basat en l'estudi d'un manuscrit llatí del segle X conservat al monestir de Ripoll. Millàs hi argumentava que la traducció al llatí de la ciència àrab havia començat al segle X –molt abans que no es pensava– i havia tingut, a més de Toledo, diversos focus importants, entre els quals hi havia Ripoll. L'estudi de la ciència àrab i de la seva difusió a l'occident medieval va esdevenir l'eix de l'obra historicocientífica de Millàs, que va recollir i traduir al català, en els anys previs a la Guerra Civil, nombrosos manuscrits addicionals per als volums II i III dels tres inicialment previstos per a l'*Assaig*. Aquest material, però, només va veure la llum després de la guerra, en dos volums miscel·lanis en castellà, els *Estudios sobre historia de la ciencia española* (Barcelona: CSIC, 1949) i *Nuevos estudios sobre historia de la ciencia española* (Barcelona: CSIC, 1960). Les traduccions originals van ser traduïdes del català al castellà pels deixebles més pròxims de Millàs, qui en va supervisar la versió final.

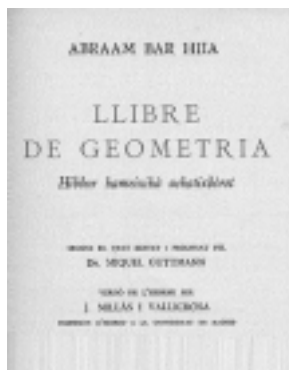
Millàs va aconseguir de mantenir, durant els anys difícils de la Guerra Civil, la Segona Guerra Mundial i la postguerra, un contacte fluid amb historiadors estrangers, particularment amb George Sarton, un dels fundadors de la història de la ciència als Estats Units i editor i valetor de la revista *Isis*. Millàs compartia amb Sarton la idea que la ciència era una part integrant de la cultura i havia de figurar de manera prominent en un «nou humanisme» (vegeu l'edició de la correspondència entre tots dos realitzada per T. F. Glick, 1990). Com apunta

el mateix Glick, «a falta de suport institucional per a la història de la ciència, Millàs i la seva obra van fer de pont entre la dislocació de la guerra i els primers anys del franquisme, mantenint d'aquesta manera amb vida a Espanya una història de la ciència d'abast internacional» (Glick, 1977, p. 283). La carrera de Millàs com a historiador de la ciència va culminar el 1958, amb la seva elecció com a president de l'Acadèmia Internacional d'Història de la Ciència i amb l'organització a Barcelona, el 1959, del 9è Congrés Internacional d'Història de la Ciència, que va presidir. Encara que, des del punt de vista institucional, la consolidació de la història de la ciència hagi passat pels departaments de Medicina i de Filosofia, la tasca de Millàs i els seus deixebles ha tingut efectes palpables per a la disciplina, tant pel que fa al rigor del treball com a la participació en els fóruns internacionals.

Descripció del fons

El fons Millàs inclou unes 1.300 monografies sobre ciència àrab, instruments científics, poesia hebrea medieval, història de l'astronomia i de les matemàtiques, i historiografia de la ciència; diverses sèries de publicacions periòdiques (entre les quals destaquen quaranta volums de les revistes *Isis* i *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, que complementen les sèries de la UAB); i la col·lecció gairebé completa de les obres de Josep Maria Millàs. A banda de l'enorme valor simbòlic del seu fons, les obres que el formen amplien substancialment les possibilitats per a la recerca en història, filologia i història de les ciències a l'Autònoma. Només ens serà possible d'indicar, amb alguns exemples, la riquesa i la diversitat dels materials adquirits.

Naturalment, moltes de les obres que comprenen el fons tenen a veure amb la ciència àrab a Al-Andalus. Millàs va impulsar l'edició en català primer i en castellà després de la Guerra Civil de textos clàssics de la ciència àrab i hebrea, com ara el *Libre de Geometria* d'Abraham Bar Hiyya Ha-nasi (traduït de l'hebreu i publicat a Barcelona, el 1931, per l'editorial Alpha de la Fundació de Francesc Cambó). Abans que Millàs s'hi interessés, la ciència no havia estat objecte d'atenció específica per part dels arabistes espanyols, però el fons inclou l'exemple més destacat de l'interès primerenc d'aquesta escola per l'edició de textos científics: el *Compendio de álgebra de Abenbêder* (Madrid: Centro de Estudios Históricos, 1916), editat pel matemàtic José A. Sánchez Pérez (1881-1958). D'altra banda, el fons inclou també edicions cabdals en anglès, a càrrec d'historiadors tan prestigiosos com Otto Neugebauer (*The Astronomical Tables of Al-Khwarizmi*, Copenhagen: Ejnar Munksgaard, 1962), Bernard R. Goldstein (*Ibn al-Muthanna's commentary of the Astronomical Tables of al-Khwarizmi*, New Haven: Yale University Press, 1967), E. S. Kennedy (*The planetary equatorium of Jamshid Ghiyath Al-Din Al-Kashi*, Princeton:

Princeton University Press, 1960), i Roshi Rashed (*Al-Tusi, Sharaf Al-Din, Oeuvres mathématiques*).

Astronomia està particularment ben representada. A banda de les obres que ja hem citat, podem destacar quatre volums monumentals pertanyents a l'edició de Manuel Rico dels *Libros del Saber de Astronomía*, d'Alfons X el Savi (Madrid: Eusebio Aguado, 1863), la *Histoire de l'astronomie du moyen âge*, de Jean Baptiste Joseph Delambre (París: Courcier, 1819), o els dos volums del *Handbuch der astronomie: ihre Geschichte und Literatur*, de Rudolf Wolf (Zuric: Schulthess, 1890-1892). Com que l'estudi de l'astronomia medieval no es pot deslligar de l'estudi dels instruments d'observació, el fons conté nombrosos treballs importants sobre instruments astronòmics medievals, com ara *I Globi di Vincenzo Coronelli*, de Maria Luisa Bonelli (Florència: Olschki, 1960), el text d'E. S. Kennedy sobre el planetari ja esmentat, o —una de les obres adquirides més recentment— *Lastrolabe: histoire, theorie et pratique*, de Raymond d'Hollander (París: Institut Océanographique, 1999).

En els casos de Delambre i Wolf, ens trobem davant d'obres que reuneixen la doble condició de fonts secundàries per a la història de l'astronomia i fonts primàries per a la historiografia de la ciència, ja que ens parlen de la concepció de la ciència i la seva història que tenien dos autors significats del segle XIX. Aquest caràcter dual és propi de moltes de les obres del fons Millàs, i en particular d'aquelles que fan referència a la història de les matemàtiques, ja que el fons inclou obres de referència fonamentals que fins ara eren absents de les biblioteques de les universitats catalanes. Destaquem per la seva importància l'edició de les *Vite di matematici arabi*, de l'autor renaixentista Bernardino Baldi (Roma: Tipografia delle Scienze Matematiche e Fisique, 1874), els quatre volums de la *Histoire des sciences mathématiques en Italie depuis la renaissance des lettres jusqu'à la fin du dix-septième siècle*, de Guillaume Libri (París: Renouard, 1838-1841), i dos volums de les *Vorlesungen über Geschichte der Mathematik*, de Moritz Cantor (Berlín: Teubner, 1913-1922),

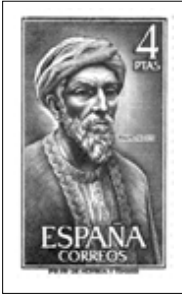
que només existia en format de microforma a la mateixa UAB. Algunes d'aquestes obres són d'interès evident per al bibliòfil, la qual cosa potser explica que l'edició de les *Vorlesungen* de Cantor dugui l'ex-libris de Rafel Patxot (1872-1964), l'editor de l'*Assaig* de Millàs, un meteoròleg, mecenes i bibliòfil exiliat durant la Guerra Civil. Només podem conjecturar com va anar a parar el llibre a mans de Millàs en el tumult de la República i la Guerra Civil, i felicitar-nos que ara sigui sa i estalvi en una universitat pública.

Un altre dels aspectes més rellevants d'aquesta col·lecció són les monografies d'història de la ciència. Acabem de fer referència a algunes d'elles, però no podem deixar d'assenyalar la presència de clàssics de la historiografia com *La ciencia española*, de Marcelino Menéndez y Pelayo (3a edició, Madrid: Pérez Dubrull, 1889), l'obra d'Hélène Metzger *Newton, Stahl, Boerhaave et la doctrine chimique* (París: Félix Alcan, 1930), un dels *Manuale di storia della scienza*, d'Aldo Mieli (Roma: Leonardo da Vinci, 1925), *La ciencia árabe en la Edad Media*, de José A. Sánchez Pérez (Madrid: CSIC, 1954), o una traducció castellana de Sarton, *Historia de la ciencia y nuevo humanismo* (Argentina: Rosario, 1948).

Finalment, hi ha les obres del mateix Millàs i la seva dona, la historiadora Francisca Vendrell i Gallostra. Les publicacions més importants de Millàs ja eren a l'Autònoma, però ara se'n completa la col·lecció amb, entre d'altres, la seva primera monografia, *Documents hebraics de jueus catalans* (Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1927) o el seu *Inventari de llibres de jueus gironins* (Barcelona, 1932). El fons inclou també una col·lecció de separates i material d'arxiu que esperem que pugui ser classificat i posat a l'abast dels historiadors benaviat.

Referències

- CANTERA, Romano; VERNET, Joan (1970). «José María Millàs Vallicrosa in memoriam». *Sefarad*, 30. P. 211-250.
- GLICK, Thomas F. (1977). «Éloge. José María Millàs Vallicrosa (1897-1970) and the founding of the history of science in Spain». *Isis*, 68. P. 276-283.
- (1990). *George Sarton i la història de la ciència a Espanya*. Traducció catalana de Mercè Viladrich. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- MAS I SOLENCH, Josep M. (1998). *Josep M. Millàs i Vallicrosa, historiador de la ciència. Comemoració del centenari de la seva naixença (1897-1997)*. Santa Coloma de Farners: Ajuntament de Santa Coloma de Farners.
- VERNET, Joan (1987). «El pensamiento científico en Al-Andalus: Medio siglo de historia de la ciencia árabe en Al-Andalus». Presentació de l'edició facsímil de J. M. Millàs, *Estudios sobre historia de la ciencia española* (Madrid: CSIC, 1987). P. VII-XX.

Segell commemoratiu.
Maimònides. 1967.

Encyclopaedia Judaica en CD-ROM

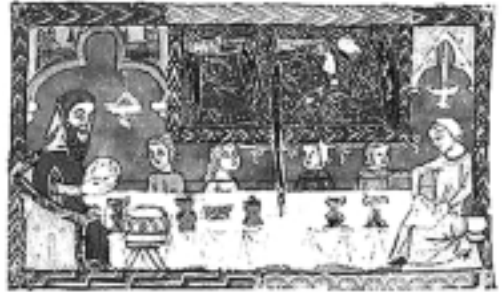
Publicada per primera vegada en paper l'any 1972, aquesta edició en CD-ROM de l'*Encyclopaedia Judaica* inclou els setze volums originals, i integra també les actualitzacions anuals i decennals publicades entre 1982 i 1992.

Endemés, els articles de l'enciclopèdia han estat revisats i la informació actualitzada fins a l'any 1996.

Aquesta enciclopèdia és la culminació d'una llarga trajectòria dels polígrafs jueus, que comença, precisament, a Barcelona el segle XII i a Toledo el segle XIII (Abraham bar Hiyya de Barcelona i Judah b. Salomon de Toledo). Només al segle XX, el reguitzell d'enciclopèdies jueves publicades a diferents països i en llengües diverses és força impressionant: en jiddisch, en alemany, en anglès, en hebreu, en portuguès, en castellà, etc., publicades a Rússia, França, els Estats Units, Israel, Mèxic, etc. (vegeu l'article

The Barcelona Haggadah. The British Library, London. © Copyright Library Board

The Barcelona Haggadah. The British Library, London. © Copyright Library Board

«Encyclopedias» a l'*Encyclopaedia Judaica*, per a més detalls).

L'*Encyclopaedia Judaica* en CD-ROM introdueix totes les potencialitats de cerca de l'edició electrònica (25.000 entrades alfabètiques, 100.000 paraules marcades amb enllaços, documents multimèdia, etc.).

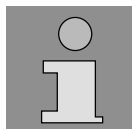
De totes les característiques d'aquesta enciclopèdia, destacaríem la possibilitat de copiar en un processador de textos el contingut dels articles, i la qualitat de la informació bibliogràfica i dels quadres estadístics que acompanyen molts articles.

De la magnitud de l'empresa, en dona una idea el fet que hi han contribuït 300 editors i 1.800 redactors i un equip editorial de 150 persones.

En definitiva, com diu la mateixa introducció de l'*Encyclopaedia*: «Designed for both the Jewish and non-Jewish reader, and the first Jewish encyclopedia on a major scale to be published in decades».

Encyclopaedia Judaica. Jerusalem: Judaica Multimedia Keter, cop., 1996.

Es pot consultar a la Biblioteca General.

CENTRE DE
DOCUMENTACIÓ
EUROPEA

Què és el Centre de Documentació Europea?

El Centre de Documentació Europea (CDE) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) es va crear l'any 1984 mitjançant un acord entre la Comissió Europea¹ i la nostra universitat.

La xarxa de centres de documentació europea es va fundar el 1963, amb l'objectiu inicial de fer més accessibles al públic les publicacions oficials de les Comunitats Europees. Actualment, aquesta xarxa, formada per més de cinc-cents centres ubicats principalment a les universitats dels diferents Estats membres de la Unió Europea, està destinada a respondre a les necessitats d'informació i de documentació dels investigadors, els estudiants i els ciutadans, i serveix de suport als diferents relés de la informació europea. En aquest sentit, els CDE són, en el marc de les universitats, instruments de desenvolupament dels estudis i les investigacions en l'àmbit dels estudis europeus, i també una font d'informació fonamental sobre la integració europea.

Des de la seva creació, i atès el seu caràcter públic, el Centre de Documentació Europea de la UAB ha posat a l'abast, no solament de la nostra comunitat universitària, sinó també del públic en general, les principals publicacions generades per les institucions comunitàries, que rep gratuïtament i directament de l'Oficina de Publicacions Oficials de les Comunitats Europees (EUR-OP). El CDE també té accés a les bases de dades comunitàries i a altres fonts d'informació de primera mà sobre la Unió Europea.

Quina informació ofereix el CDE?

El fons documental del CDE comprèn els àmbits temàtics següents:

- Països membres, territori, demografia, sociologia i societat de la informació
- Història de la integració europea
- Pressupost i institucions
- Dret comunitari

- Política d'informació, dret dels ciutadans, dret d'establiment i reconeixement de diplomes, protecció dels consumidors i política de turisme
- Afers socials
- Agricultura
- Pesca
- Política comercial, unió duanera i contractació pública
- Medi ambient
- Desenvolupament
- Política exterior i de seguretat
- Cultura i educació
- Recerca i desenvolupament tecnològic
- Mercat interior, afers industrials i harmonització tècnica
- Política de l'empresa i competència
- Afers econòmics, unió econòmica i monetària, i finances
- Fiscalitat
- Transports i infraestructures
- Política regional i fons estructurals
- Energia

De quines fonts d'informació disposa el CDE?

Les principals publicacions que es poden consultar al Centre de Documentació Europea són les següents:

- *Diari Oficial de les Comunitats Europees*. Sèrie L (legislació), Sèrie C (comunicats i informes), Sèrie S (licitacions públiques), debats del Parlament Europeu, índexs mensuals i anuals, i repertori de la legislació comunitària vigent.
- Sentències, conclusions, activitats i altres actes del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees (TJCE) i del Tribunal de Primera Instància (TPI).
- Actes preparatoris: documents COM (Comissió), PE (Parlament Europeu), CES (Comitè Econòmic i Social) i CdR (Comitè de les Regions).
- Documents estadístics d'Eurostat (Europea Statistiques).
- Estudis, informes o revistes del Centre Europeu per al Desenvolupament de la Formació Professional (Cedefop), de la Fundació Europea per a la Millora de les Condicions de Vida i Treball (FEMCVT), de l'Agència Europea de Medi Ambient, de l'Agència Europea per a l'Avaluació de Medicaments (EMA), de l'Oficina d'Harmonització del Mercat Interior, de l'Observatori Europeu de la Droga i les Toxicomanies, de l'Agència Europea per a la Seguretat i la Salut en el Treball, i altres organismes comunitaris descentralitzats.
- Estudis monogràfics i informes realitzats per les diferents institucions comunitàries.

1. Els centres de documentació europea depenen de la Direcció General d'Educació i Cultura de la Comissió Europea, concretament de la unitat EAC-D-«centre de documentació», que és també responsable de la Biblioteca Central de la Comissió Europea i de les bases de dades.

- Publicacions periòdiques i col·leccions: *Agence Europe*, *BEI Informaciones*, *BEI Papers*, *Biblio Country Reports*, *Biblio Est*, *Biblio Europe*, *Boletín de la UE*, *Competition Policy Newsletter*, *Consumer Voice*, *Corps Diplomatique*, *Échos de l'Europe*, *Economic Papers*, *El Profesional de la Información*, *Emploi & Affaires Sociales*, *Employment Observatory*, *Energy in Europe*, *Eurinfo*, *Euroabstracts*, *Eurobarómetro*, *Euro-Info*, *Eur-op News*, *Euro Papers*, *Europe. Editions du Juris-Classeur*, *European Economy*, *Formación Profesional-Revista Europea*, *Inf-uro*, *Info Mujeres de Europa*, *Infoforegio News*, *Information Market*, *Innovación & Transferencia de Tecnología*, *La Pesca Europea*, *Leader Magazine*, *Le Courier ACP-UE*, *Libre Circulación y Seguridad Social*, *Magazine de l'Égalité entre Hommes et Femmes*, *News Europa*, *RDT Info*, *Resultados de la Encuesta de Coyuntura*, *RTD Info*, *Single Market News*, *Terminologie et Traduction*, *The IPST Report*, *The Key*, *Tribuna del Parlamento Europeo*, etc.
- Documents de difusió (Europa en moviment, Documentació europea, etc.).
- Bases de dades comunitàries, mapes i material audiovisual.

- Difusió de les publicacions comunitàries de divulgació (documents, mapes, cartells, etc.).
- Servei de reprografia (respectant les normes de drets de reproducció) a càrrec del mateix usuari (mitjançant la utilització de fotocopiadores públiques) o per encàrrec (amb imputació de costos).

Com contactar-hi

Centre de Documentació Europea
Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici E-1

08193 Bellaterra (Barcelona)

Tel.: 93 581 16 81

Fax: 93 581 30 63

Adreça electrònica: ce.doc.europea@uab.es

Pàgina web: <http://www.uab.es/cde/>

Horari d'atenció al públic: de 10 a 20.30 h (de dilluns a divendres)

Directora: Esther Barbé i Izuel

Encarna Poncela

Quins serveis ofereix el CDE?

Els serveis que ofereix el Centre de Documentació Europea són els següents:

- Servei d'informació bibliogràfica i de referència i orientació a l'usuari.
- Resolució de consultes.
- Atenció de consultes per telèfon, fax, correu postal i correu electrònic.
- Servei de teledocumentació (accés a diferents bases de dades).
- Consulta de CD-ROM.
- Accés a la informació comunitària mitjançant la xarxa Internet.
- Informació sobre beques, estades, oposicions i concursos convocats per les institucions de la UE.
- Orientació als usuaris que volen accedir als documents no públics de les institucions comunitàries i obtenció de documents (directament dels organismes responsables).
- Recuperació i tractament documental de la informació amb instruments de referència creats pel mateix CDE.

El libro de arte en España durante la edad moderna

L'editorial Trea (Gijón) acaba de publicar *El libro de arte en España durante la edad moderna*. L'obra és un estudi rigorós i comprensiu sobre la producció, circulació i ús dels llibres d'art a Espanya, des de 1526 fins a la dècada dels quaranta del segle XIX, i està basat principalment en inventaris de béns.

L'autor d'aquesta original obra és el nostre company Ramon Soler i Fabregat, bibliotecari de la Biblioteca General i doctor en Història de l'Art.

2. El Centre de Documentació Europea atén anualment més de mil consultes, a més de l'atenció als estudiants del Mestratge d'Estudis Europeus i del Doctorat d'Integració Europea que imparteix el Departament de Dret Privat de la UAB, a la seu de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus. De les consultes registrades, prop del 85 % són d'alumnes, professors i investigadors (majoritàriament membres de la nostra comunitat universitària), però també d'altres procedents de les universitats catalanes que no disposen de CDE i també d'universitats estrangeres. El 10 % restant correspon a particulars, empreses, gabinets d'advocats, xarxes d'informació i organismes i institucions públiques.

Funcionament d'un centre de documentació amb la ISO 9002: el cas del Centre de Documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Situat al nord-est de Catalunya, a la comarca de la Garrotxa, el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa és un dels espais protegits més singulars de Catalunya.

La necessitat de protecció d'aquest espai va desencadenar un seguit de mobilitzacions socioculturals que van culminar amb l'aprovació unànime de la Llei de protecció de la zona volcànica de la Garrotxa el 3 de març de 1982.

Dades bàsiques del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Un espai natural protegit

- Un territori extens (120 km²)
- 11 municipis
- 26 reserves naturals

L'objectiu és fer compatible la conservació amb el desenvolupament econòmic.

Una economia activa i diversa

- Una regió amb un PIB del 4 % per sobre de la mitjana catalana
- Un atur baix (un 3,5 % per sota de l'atur de Catalunya)
- Una economia dinàmica i diversificada: indústria i construcció (55 %), serveis (41 %), agricultura (4 %)
- Una indústria equilibrada i amb una forta tradició

Una identitat cultural pròpia

- Una arrelada tradició artística
- Un art romànic humil
- Una indústria d'imatgeria religiosa centenària
- Una llarga tradició d'ensenyament artístic
- Una bona cuina

Un territori humanitzat

- 40.000 habitants, i la població augmenta
- El 98 % del territori és de propietat privada
- El Parc Natural regula i dinamitza les activitats humanes

Una activitat humana harmoniosa amb l'entorn.

Uns valors naturals excepcionals

- La regió volcànica més ben conservada de la península Ibèrica
- Més de 40 volcans d'erupció tranquil·la (efusiva), poc explosiva (estrombolians) i molt explosiva (freatomagmàtics)
- Vulcanisme inactiu però no extingit
- Més de 20 colades de lava
- Una flora molt rica: 1.173 plantes amb flor
- Una vegetació diversa amb alzinars, rouredes i fagedes
- 257 espècies d'animals vertebrats
- Un paisatge serè i equilibrat molt singular

El Centre de Documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Situació i accés

Ubicat físicament a Can Jordà, una masia restaurada situada a la Fageda d'en Jordà, on s'allotja, des de finals de 1994, juntament amb una bona part de les oficines de l'equip de gestió del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG).

Aquest servei és un recurs del Parc Natural per gestionar aquest espai, difondre'l i donar suport a professionals i estudiosos.

Al Centre de Documentació (CD) s'ofereix informació en diverses tipologies documentals: documents inèdits, articles, llibres, fotografies, diapositives, revistes, vídeos, fullets, mapes, CD-ROM...

La temàtica se centra en el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, la comarca de la Garrotxa en general, la gestió del territori, i en altres espais naturals protegits d'Espanya i d'Europa. També es recullen documents sobre geologia, vulcanisme, hidrologia, flora i vegetació, fauna, agricultura, educació ambiental, planificació, ordenació i gestió del territori.

Característiques especials del CD que cal recordar

- La seva situació a Can Jordà i la dificultat d'accedir-hi amb transport públic comporta que es potencii la reconducció de les consultes que no es poden fer venint físicament facilitant el telèfon 972 26 46 66, l'adreça electrònica wcdpnzvg@correu.gencat.es, el fax 972 26 55 67 i l'adreça postal Av. de Santa Coloma, s/n. 17800 Olot.
- Les visites són concertades i l'horari d'atenció al públic és de 9 a 14 h, tots els dies laborables. (Tel. 972 26 46 66). També es poden concertar les tardes o els caps de setmana, al Casal dels Volcans.
- El servei de reprografia té limitacions pel que fa als articles i inèdits dels quals no es té drets d'autoria. El servei de reprografia és de pagament.
- El fons gràfic del CD, a causa de les seves característiques, té una normativa pròpia diferent de la de l'altre tipus de material.
- El CD del PNZVG es coordina amb el CD del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

Tasques prioritàries

- Suport a les activitats i documents que genera el PNZVG
- Realització de consultes al CD
- Ampliació selectiva, gestió i tractament del fons del CD
- Intercanvi d'informació i documentació
- Difusió i dinamització de la informació a través dels serveis del PN
- Activitats de formació i coordinació amb altres CD

Can Jordà

Pàgina web del Parc Natural.

Part final del procediment F6.01.

Serveis

- Consultes en sala, préstec, correu electrònic, correu postal, fax i telèfon.
- Consulta a catàlegs informatitzats, com el del CD del PNZVG, inclòs en el del Departament de Medi Ambient (<http://www.gencat.es/mediamb/cdma>) i en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC).
- Accés a Internet i a bases de dades sobre medi ambient i legislació en CD-ROM.
- Reprografia.
- Difusió de la informació (a les reunions informatives del Parc, als expositors i plafons d'anunci, a les llistes de documentació sobre el PN, al web, en diferents publicacions, etcètera.)

El díptic del CD, l'encartament amb les estadístiques anuals del CD, el punt de llibre del CD, la informació del web <http://www.gencat.es/mediamb/pnzvg>, són eines bàsiques per a la difusió del Centre de Documentació.

El *Programa d'actuació* i la *Memòria d'actuació* són també eines importants per al CD. A la *Memòria* es fa una valoració de les tasques prioritàries realitzades i els objectius previstos recollits al *Programa d'actuació*.

L'obtenció per part del PNZVG de la certificació ISO 9002 l'octubre de 1998, i verificada el 1999, ha afavorit també un millor funcionament del CD, concretat en dos procediments bàsics: el procediment fonamental «Consultes rebudes al CD» (F6.01) i el procediment de suport «Obtenció i procés del fons documental del CD» (S5.01).

La valoració que fem de la certificació de la ISO és molt positiva, perquè ha col·laborat a evitar duplicitats i a aprofitar els models i normatives que ja teníem, i ens ha forçat a definir les metodologies de treball que seguim. També ens ha ajudat a crear, definir o perfilar i sobretot a posar en ordre els tràmits que es porten a terme des del CD, i a deixar-ne constància, malgrat haver de dedicar més hores al control de la documentació.

La peculiaritat del Centre –i el que valoren més els nostres usuaris segons els qüestionaris d'avaluació– són els serveis que s'ofereixen –atenció a les consultes, cerques, intercanvis de documents i difusió de la documentació. També es valora molt positivament l'atenció personalitzada i l'adaptabilitat que es presta a l'usuari gràcies a les visites concertades en horaris flexibles i caps de setmana, i les múltiples opcions per realitzar les consultes d'acord amb la nostra normativa d'ús i funcionament del CD.

A continuació, us mostrem un resum de dades de la *Memòria del Centre de Documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa: 1999*, que us pot donar una idea molt clara del tipus d'usuaris que tenim, les consultes que rebem, les valoracions que ens fan i els projectes en què intervenim.

Dades destacables del CD*

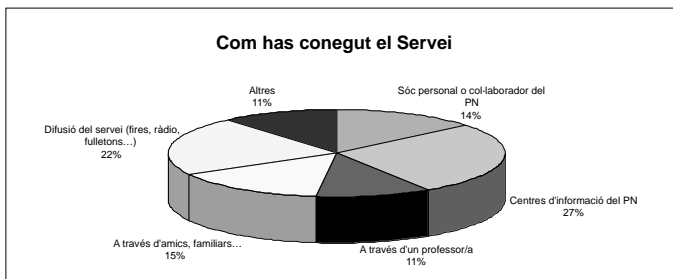
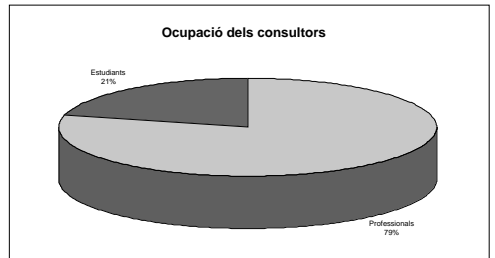
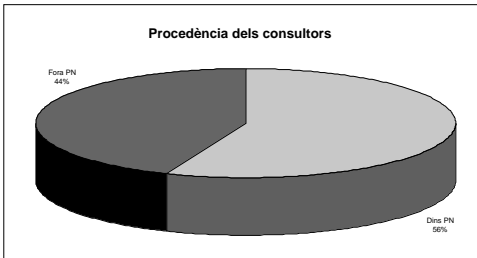
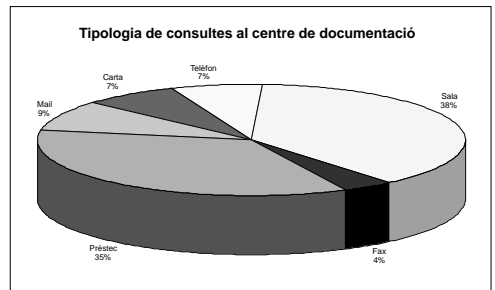
Quantitat de fons documental

	1996	1997	1998	1999
llibres, inèdits i articles	3.000	3.400	3.938	4.318
mapes i ortofotomapes	2.150	2.150	2.366	2.422
vídeos	25	100	156	195
fotografies	2.883	3.153	3.488	3.620
diapositives	6.128	6.536	6.691	7.211

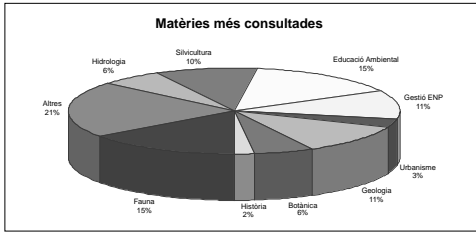
Intercanvis d'informació

Biblioteques o arxius del PN	9
Catalunya	72
Espanya	43
Estranger	16

TOTAL 140

* Les dades sobre la tipologia de consultes, procedència, ocupació i matèries més consultades s'han extret d'una mostra de 600-700 consultes de totes les tipologies del CD.

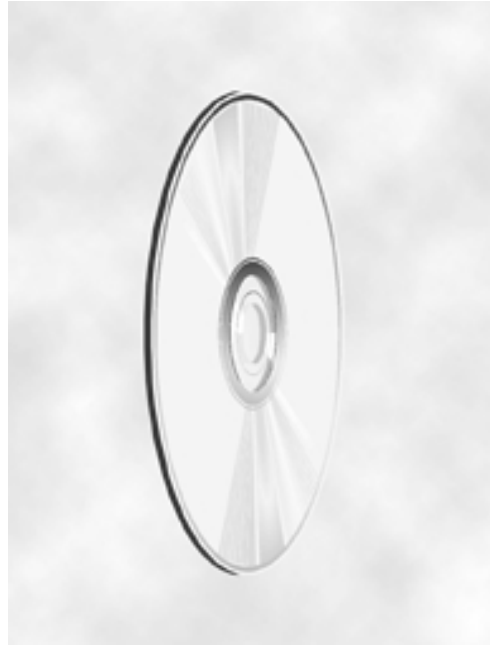
Avaluació del CD

Segons les dades de les enquestes d'avaluació elaborades durant el 1999 a una mostra dels usuaris del CD:

- Consideren que tenim bons equipaments, un 85 %
- Consideren que tenim documentació d'una qualitat bona, un 95 %
- Han trobat al CD just el que volien o més, un 94 %
- Consideren que el personal els ha atès bé o molt bé, un 100 %
- Consideren que se'ls dóna la quantitat d'informació correcta o més de la que volien, un 98 %

Principals documents i projectes en què col·labora el CD

- Coordinació i participació en la redacció del document marc dels CD d'ENP de Catalunya (1994-1999)
- Col·laboració en la preparació de les jornades anuals de CD d'ENP de Catalunya (1994-)
- Elaboració del *Manual de gestió i funcionament del CD del PNZVG* (1997-)
- Col·laboració en els projectes Infoparc i Docuparc que es porten a terme amb la Secció Espanyola de la Federació de Parcs Naturals i Nacionals d'Europa (Europarc) (1998-)

- Col·laboració en la creació i actualització del web del PN (1997-)
- Preparació de la presentació del CD, el document marc i el projecte Docuparc com a observatoris vius del Pla d'acció per als espais protegits de l'Estat espanyol, del qual es va presentar el primer esborrany a l'Esparc-2000. (1999-)

Montse Grabolosa Sellabona
 Responsable del Centre de Documentació
 del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Jaume Vicens Perpinyà
 Director del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Exposicions digitals a les biblioteques de la UAB

Algunes de les biblioteques de la UAB elaboren periòdicament el que s'anomenen exposicions bibliogràfiques, que es poden consultar a través d'Internet i sovint als expositors exteriors de cada seu. Són un intent per fer conèixer el món de la imatge i el de la lletra; el de la biblioteca presencial i el de la virtual. Les temàtiques són diverses, però connecten per continguts amb els fons de cada una d'elles, i la tria té molt a veure amb fets informativament parlants vigents o històricament memorables.

Les podeu consultar a través de la pàgina principal de cada biblioteca, o bé a les adreces que us adjuntem:

Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries

Fons Josep Maria Millàs i Vallicrosa:
<http://www.bib.uab.es/ciencies/millas.htm>

Biblioteca d'Humanitats

Pere Calders:
<http://hipatia.uab.es/exposicions/calders/calders.htm>
 Studia Humanitatis:
<http://hipatia.uab.es/exposicions/humanitats/humanitatis.htm>
 El franquisme vint-i-cinc anys després:
<http://hipatia.uab.es/franquisme/franquisme.htm>
 Gravats:
<http://hipatia.uab.es/exposicions/gravats/>

Biblioteca Universitària de Sabadell

La indústria de l'automòbil:
<http://www.bib.uab.es/sabadell/expo.htm>

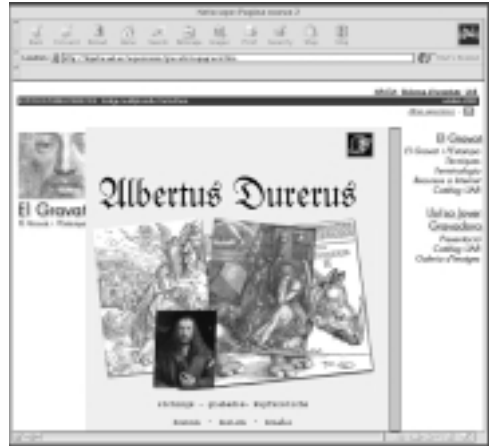
Biblioteca de Ciències Socials

Cent anys de legislació social (1900-2000):
<http://www.bib.uab.es/socials/blegs.htm>

Biblioteca de Veterinària

Gossos perillosos:
<http://www.bib.uab.es/ueter/gossos1.htm>

Mercè Bausili

In memoriam Ernest Lluch i Martín

